

Dag van de
Leerplicht
2018

'Tien jaar startkwalificatie:
wat hebben we gewonnen
en wat kan beter?'

Schimmelpenninck-lezing door Anja Vink
15 maart 2018

‘Het paard was wijzer dan zijn meester’

Hoe de Schimmelpenninck-lezing aan zijn naam komt

In 1900 viel graaf Schimmelpenninck van zijn paard. Niets bijzonders, er vielen in die tijd wel vaker heren van hun paard. Deze val van Schimmelpenninck was echter een belangrijke. Was de graaf niet van zijn paard gevallen, dan had hij in de Tweede Kamer tégen de Leerplichtwet willen stemmen. Nu hij niet op kwam dagen werd de (ontwerp-) Leerplichtwet met één stem verschil aangenomen.

De aanleiding voor Ingrado om deze lezing te organiseren, was de beweegreden van graaf Schimmelpenninck om in 1900 tegen de voorgestelde Leerplichtwet te willen stemmen. We spreken nog steeds van ‘het paard dat wijzer was dan zijn meester’. Hoe ironisch is die uitspraak als je weet dat de kwaliteit van het onderwijs juist de reden voor die tegenstem was.

En juist die beweegreden van graaf Schimmelpenninck stimuleert mij, samen met Ingrado, iedere dag sterk te staan voor het recht op onderwijs. Als we vinden dat er een plicht is om te leren, als ouders verplicht worden hun kinderen naar school te laten gaan, dan stelt dat eisen aan de kwaliteit van het onderwijs. Die eisen zijn vastgelegd in de verschillende sectorwetten voor het onderwijs. De Inspectie van het Onderwijs is ervoor aangewezen om op die kwaliteit toe te zien.

De verplichting aan ouders om hun kinderen onderwijs te laten volgen wordt beschermd door de gemeente, door de leerplichtambtenaar. Zo zijn we samen, onderwijs, gemeenten en Inspectie in staat om ook nu nog graaf Schimmelpenninck gerust te stellen: we maken werk van het recht op onderwijs. Door dat recht op onderwijs te beschermen, door de Leerplichtwet toe te passen waar hij voor bedoeld is, is er een extra uitdaging om goed onderwijs te organiseren.

Goed onderwijs daagt uit, goed onderwijs geeft ruimte, goed onderwijs kent vele varianten. Daar zetten zoveel vakmensen zich iedere dag voor in. Vakmensen die ervoor zorgen dat graaf Schimmelpenninck postuum weet: mijn voorbehoud bij de plicht tot leren draagt bij aan een recht op onderwijs dat je kunt verzilveren.

Dat recht heeft mijn grootvader node gemist. Op 10-jarige leeftijd moest hij aan het werk om het gezin te helpen onderhouden. Hij heeft mij altijd gevraagd – ik haal het geregeld aan – hoe het op school was. Niet welke cijfers ik had gehaald, hij wilde altijd weten hoe het was om naar school te gaan. Wat deed ik daar? Hoe kreeg ik les? Wat inspireerde hij me met zijn nieuwsgierigheid om te onthouden wat er gebeurde op school, hoe leuk ik het er had.

Die grote hand van mijn opa, de kolenboer uit Groningen, gaf me het zetje om door te gaan. Dóór met mijn ontwikkeling als kind, een ontwikkeling die ik later kon inzetten om jongeren een kans te geven op de basisschool waar ik voor de klas stond en directeur werd.

Die inspiratie, die nieuwsgierigheid maakt nu nog steeds dat ik me blij afvragen wat we met de Leerplichtwet bedoelen. Is het een wet om te controleren wanneer een kind met vakantie gaat? Is het een wet om te controleren of een kind op tijd op school is? Is het een wet om zeker te weten dat elke jongere een startkwalificatie haalt? Moeten we die wet verlengen als meer jongeren een kwalificatie moeten halen? Mogen we in 2018 gaan handelen naar het waarom van de wet? Mogen onderwijs en gemeente, samen met ouders, de leerplicht inzetten om jongeren uit te dagen zich te ontwikkelen?

Die kans en de mogelijkheid je te ontwikkelen is nog steeds actueel. Daar is meer voor nodig dan alleen een Leerplichtwet, daar ben ik me terdege van bewust. De ontwikkeling van jongeren wordt echter wel beschermd door de Leerplichtwet. De ontwikkeling zelf wordt mogelijk gemaakt door goede vakmensen in het onderwijs. Ingrado helpt die ontwikkeling van jongeren te verzilveren. Met alle leden, alle gemeenten en RMC-regio's denken we mee hoe we de hindernissen die veel kinderen ondervinden weg kunnen nemen. Hoe we hulp inzetten bij die dingen die niet vanzelf gaan. Hulp aan ouders bij de opvoeding en ondersteuning van een kind bij het groter groeien, van de jongere bij het groter zijn en volwassen worden. De uitdaging is die hulp goed te regisseren.

Dat kan een gemeente niet alleen. Daar is ook, juist door het delegeren van taken naar de gemeente, een meedenkende Rijksoverheid bij nodig. Meedenkend en meebewegend vanuit vertrouwen. Vertrouwen dat de wethouder echt de 'wet houdt' zoals die bedoeld is. Onderwijs waar het kan, zorg waar het past en nodig is, hulp waar het moet en toeleiding naar arbeid wanneer jongeren er aan toe zijn. Vertrouwen, het komt te voet, het gaat te paard. Ik liep met mijn opa, Schimmelpenninck viel van zijn paard... De uitdaging om in vertrouwen samen verder op pad te gaan, is groot. En als er één groep is die dat verdient, dan zijn het de jongeren waar Anja Vink u nu beeldend over gaat vertellen.

Omdat niet iedereen een opa heeft zoals ik.

Carry Roozemon

Directeur-bestuurder Ingrado,
branchevereniging voor leerplicht en RMC

'Tien jaar startkwalificatie: wat hebben we gewonnen en wat kan beter?'

Schimmelpenninck-lezing door Anja Vink

Vanaf half augustus 2017 tot begin februari 2018 liep ik rond op de School voor Administratie, een niveau 2 mbo-opleiding van het ROC Mondriaan in Den Haag. Voor een serie artikelen voor Vrij Nederland die vanaf donderdag 29 maart verschijnt. Ik heb in mijn twintigjarige carrière als onderwijsjournalist wel vaker lang op scholen rondgelopen. Dit deed en doe ik iedere keer vanuit de overtuiging dat het in het onderwijs daarom draait: wat er in die klas gebeurt. Op de een of andere manier verliezen we dat snel uit het oog en gaat het over geld, resultaten en de poppetjes. Ook in de journalistiek. Ook ik.

Ongelijkheid

In 2002 gaf ik les in een vmbo-school in de Amsterdamse Bijlmer. Dat was het begin van mijn fascinatie met het vmbo en aanzet tot mijn zoektocht hoe ongelijkheid in het Nederlandse onderwijs werkt. Ik heb in 2005 drie maanden rondgelopen op het voormalige Islamitisch College Amsterdam. En in 2011 heb ik een heel schooljaar achterin in een brugklas van een vmbo-school in de Rotterdamse wijk Delfshaven gezeten voor mijn boek 'Van deze kinderen ga je houden'.

Maar het mbo daar wist ik eigenlijk weinig van: niveau 2 stond wel al een tijdje op mijn lijstje. Dat komt ook omdat de leerlingen uit het toenmalige 1d van mijn laatste boek bijna allemaal naar het mbo zijn gegaan of gingen. Ik heb met enkele leerlingen van toen nog contact. Sommige van hen zijn afgehaakt, weer opnieuw begonnen en weer andere maken enorme stappen: van niveau 2 naar niveau 4. Ik wilde meer weten en deze keer in een andere stad: Den Haag.

Ik legde mijn idee voor aan Pierre Heijnen van het ROC Mondriaan en hij stond open voor mijn plan. En zodoende stapte ik eind augustus de School voor Administratie

binnen. Ik dacht dat ik wel iets over onderwijs wist maar ik heb afgelopen half jaar vaak met mijn mond opengegaan van verbazing: hoeveel problematiek kan een school en haar docenten aan?

Een paar voorbeelden:

- De lijdzaamheid van de studenten op de eerste dag, geen spootje enthousiasme dat ze weer naar school gaan. En ook dan al komt een flink gedeelte te laat.
- Jongens met justitiële enkelbanden die opgeladen moeten worden omdat ze leeg zijn...
- Gewoon niet naar school komen: om half negen zijn er drie van 23 studenten.
- Meisjes met een prostitutieverleden die moeders hebben die ook in de prostitutie zaten.
- Er zijn altijd een paar studenten van de opleiding dakloos.
- Jongens met een poging tot moord op hun kerfstok.
- Jongens die halverwege het school jaar weer verdwijnen want ze moeten zitten.
- Meisjes die een agressietraining moeten volgen om weer terug te mogen komen op school.
- Een hele klas waar echt niemand maar dan ook niemand geen problemen heeft.
- Een derde van de studenten is laaggeletterd en rekenen is vaak nog slechter.
- De geldproblemen staan met stip bovenaan. Naar school gaan levert geld op. Je krijgt op niveau 2 nog een basisbeurs en met een beetje mazzel een aanvullende beurs en dan kan je daar nog bovenop maximaal lenen. DUO is een van de vele schuldeisers van deze jongeren door vorige opleidingen die niet zijn afgemaakt.

De Haagse School voor Administratie is de grootste mbo-afdeling van Nederland met alleen 430 jongeren op niveau 2. Veel scholen in het mbo zijn georganiseerd rond een beroep en daar zitten de niveaus vaak bij elkaar. Maar dit is alleen niveau 2, want een speciale doelgroep. En een school waar veel bij elkaar komt. Vaak jongeren die om wat voor reden dan ook eerder zijn uitgevallen in het schoolsysteem worden hier klaargestoomd om alsnog een startkwalificatie, diploma mbo niveau 2, te halen. Veel studenten (het woord leerling is uit den boze) zijn ouder dan 18 jaar. De school heeft een speciale klas voor moeders: vrouwen van achttien tot 32 jaar die op jonge leeftijd kinderen hebben gekregen en daardoor geen startkwalificatie hebben gehaald. Daarnaast zijn er vier klassen met zogenaamde nieuwkomers: jongeren

die uit een ander land komen en de Nederlandse taal niet machtig zijn. Zij zijn vaak nog in de leerplichtige leeftijd. Hun nationaliteit varieert van Marokkaans, Chinees, Russisch tot Antilliaans, Pools en Syrisch. De andere vijftien klassen van de School voor Administratie worden bevolkt door jongeren die bijna allemaal in Nederland zijn geboren maar vaak ouders met een niet-Nederlandse nationaliteit hebben.

Het zijn deze mbo-afdelingen in de grote steden die de laatste jaren in het nieuws komen: hoge uitval van studenten, fraude met diploma's, veel lesuitval, geweld. Tot grote frustratie van sommige mbo-bestuurders: deze groep studenten geeft het hele mbo een slechte naam. Maar 17% van de bijna half miljoen mbo-student is zo'n niveau 2 student: bijna 85.000. En niet iedere niveau 2 student zit dus op een soortgelijke school.

.....
'Het zijn deze mbo-afdelingen in de grote steden die de laatste jaren in het nieuws komen: hoge uitval van studenten, fraude met diploma's, veel lesuitval, geweld. Tot grote frustratie van sommige mbo-bestuurders.'

Zichtbaar door invoering startkwalificatie

Deze jongeren zijn ook nog niet zo lang in ons vizier: een verandering in de leerplichtwet in 2007 heeft ze pas echt zichtbaar gemaakt. Iets meer dan 100 jaar nadat de leerplicht in Nederland werd ingevoerd nam de Tweede Kamer in 2007 unaniem een verandering in de Leerplichtwet aan en voerde de startkwalificatie in. Niemand viel van zijn paard en niemand moest doodziek naar de stemming vervoerd worden. Unaniem. De Eerste Kamer stemde er niet eens meer over. Om de uitval in het onderwijs tegen te gaan, zo was algemeen de opvatting, was dit nodig. En daarmee werden we het eerste land dat de leerplicht verhoogde van zestien naar achttien jaar. En we zijn nog steeds het enige land. Het Verenigd Koninkrijk kijkt jaloers naar ons: daar krijgen ze hun NEETS (not in education, employment or training) maar niet onder de duim. Die verhoging heeft ons land ook geen windeieren gelegd. Hier een klein stukje geschiedenis om te begrijpen hoe wij zo ver zijn gekomen.

Aan het eind van de vorige eeuw werd duidelijk dat een grote groep jongeren zonder diploma de school verliet. Tot die tijd keek men nauwelijks naar deze groep ongeschoolden om. Vanaf begin jaren negentig gingen steeds meer jongeren langer naar school en behaalden hogere diploma's dan voorgaande generaties waardoor het begon op te vallen dat ongeschoolde jongeren vaak in de verkeerde kaartenbakken terechtkwamen: die van criminaliteit en langdurige werkloosheid.

Nederland ging onder druk van de OESO de voortijdig schoolverlaters, in het onderwijsjargon vs'ers, tellen en schrok zich dood. Het werden er met iedere telling meer: eind jaren negentig waren het er meer dan 125.000 leerlingen per jaar. En daarmee stond Nederland onderaan in het rijtje van Europese landen. Je kan vraagtekens hebben bij het tellen in andere landen maar goed. Dat was toen. In allerijl werd in Nederland beleid gemaakt: scholen moesten verzuim en uitval beter gaan registreren, konden jongeren niet meer zomaar van school sturen en de gemeentelijke leerplichtambtenaren kregen meer taken. Jongeren die zonder diploma de school hadden verlaten werden opgespoord en terug naar school gestuurd.

Het aantal voortijdig schoolverlaters daalde flink, met name in het voortgezet onderwijs. Onder de jongeren die de overstap van het vmbo naar het mbo maakten vielen er ondanks alle pogingen nog steeds veel uit. Daarom voerde Nederland in

2007 de zogenaamde startkwalificatie in: met een diploma mbo-niveau 2, zo was de overtuiging, zijn jongeren redzaam op de arbeidsmarkt. En daarmee werd de leerplicht van zestien naar achttien jaar verhoogd. Op straffe van een boete voor de ouders of taakstraf voor de jongeren moeten vmbo'ers met een diploma of gesjeesde havisten en vwo'ers alsnog tot hun achttiende naar school. Mbo-scholen moeten een kloppende verzuimadministratie overleggen op straffe van een boete en werden tot twee weken geleden afgerekend op hoe lang studenten over hun studie in het mbo deden. Het heeft ertoe geleid dat Nederland nu het braafste jongetje van de klas is met de laagste schooluitval van alle Europese landen: 22.500 afgelopen jaar. Dat is minder dan 1 procent van de jongeren tot 18 jaar. Het streefgetal voor 2020 is dat het aantal vs'ers tot ongeveer 20.000 per jaar moet dalen. En dat wil ik benadrukken: dat is een goede zaak.

.....
'Met een diploma mbo-niveau 2,
zo was de overtuiging, zijn jongeren
redzaam op de arbeidsmarkt.'

Hardnekkig

Maar (er is altijd een maar): ondanks al deze inspanningen blijft een hardnekkige groep over: bijna 5 procent van de jongeren boven de achttien en voornamelijk in de vier grote steden. Uit de minutieus geregistreerde cijfers blijkt ook dat vijftien procent van hen verdacht is van een misdrijf. Het aantal jongvolwassenen boven de 23 jaar zonder startkwalificatie groeide de laatste jaren zelfs tot zo'n 35.000. Onlangs werd ook geconstateerd dat het aantal functioneel analfabeten onder jongeren van 15 jaar toeneemt: van 12 procent in 2012 naar 17 procent in 2016. Het is dan ook niet verrassend dat groot deel van de jongeren op niveau 2 laaggeletterd is: 1 op de 3.

De Sociaal Economische Raad (SER) en dit kabinet spreekt sinds kort weer van een nieuwe groep: kwetsbare jongeren waar een deel van deze niveau 2 studenten onder vallen en schat hun totale aantal op 150.000. Overigens worden daar ook jongeren van de basisberoepsgerichte leerweg van het vmbo onder verstaan. Ik vind dat een opmerkelijke keus. Het kabinet Rutte III wil in een poging om de kwetsbare jongeren weer in de schoolbanken te krijgen jongeren tot 21 jaar gaan verplichten om een startkwalificatie te halen. Ondanks dat de Raad van State dat de vorige minister afraadde. Maar daarover straks meer.

Dit klinkt allemaal als een nare opsomming maar de goede kant van het verhaal is dat we weten wie het zijn en hoeveel het er zijn. En dat we er niet meer omheen kunnen: weliswaar verdwijnen ze nog regelmatig uit ons vizier maar ze wandelen toch maar mooi op een dag weer die school binnen. Want: dit soort jongeren kwam tot 2007 helemaal niet meer naar school. Die waren om heel veel redenen al lang uit het zicht van het onderwijs verdwenen. En dat hele registratiecircuit van tellen en verantwoordelijkheid afleggen heeft ze zichtbaar gemaakt.

Ik hou vaak mijn gehoor deze cijfers voor:

In 1960 zat 20 procent van de 18-jarigen op school. In 2016 is dat 80 procent geworden. Van de 23-jarigen bezocht in 1960 3 procent een onderwijsinstelling. In 2016 is dat 50 procent. Dit is een ongekennde grote sociale verandering. De algemene norm is geworden dat je langdurig naar school gaat maar voor deze groep jongeren van bijvoorbeeld de School voor Administratie geldt die sociale norm nog steeds niet: zij zijn degenen die niet meekwamen in deze sociale verandering.

Directeur Jelle Marchand van de School voor Administratie drukte het een keer zo uit: na de zomervakantie wordt het opeens wel heel leeg op straat. Familie, vrienden en buurtgenoten zijn weer naar school en werk en dan bedenken deze jongeren dat ze ook iets moeten gaan doen. En zo komen ze dan vaak als laatsten bij de School voor Administratie terecht want daar is nog plek. Ik vraag me dan ook zeer af of de eis dat jongeren zich nu voor 1 april bij een mbo-opleiding moeten inschrijven bij deze jongeren veel effect zal hebben.

Pech

De vraag die nu na iets meer dan tien jaar invoering van de startkwalificatie overblijft: geven we ze ook wat ze nodig hebben? Weten we überhaupt wel wat we met deze groep jongeren aan moeten? Zijn we eigenlijk niet een beetje verlegen met ze? Roepen we niet te makkelijk dat ze niet opgevoed zijn? Wat ik heb gezien zijn jongeren die veel pech hebben gehad. Vanaf moment 0, namelijk hun geboorte, op het verkeerde spoor zitten. En dat kan veel zijn: armoede, ziekte van ouders en familieleden, psychische problemen in gezinnen, scheiding van ouders, vooral vechtscheidingen van ouders, veelvuldig verhuizen, drugs, drank, geweld, jeugdhulpverlening en soms opvangtehuizen en gesloten inrichtingen. En op een of andere manier heeft het onderwijs vaak geen greep op ze gekregen.

En weet u: de meesten houden echt van hun ouders. Ze noemen ze hun held want hun ouders hebben het beste met ze voor en willen het beste voor ze. Kinderen zijn heel solidair met hun ouders.

Werken doen ze trouwens ook bijna allemaal: onduidelijk is wel waar en hoe. Natuurlijk zijn er de 'legale' vakkenvullers bij de supermarkt maar ook de onduidelijke baantjes bij een shisha lounge, het koffiehuis, een vaag taxi-baantje, maar ook de bakkerij van een oom of de snackbar van een broer bieden uitkomst. Soms de handel in drugs. Het inkomen is soms heel hard nodig voor de familie. Sterker nog, sommige jongeren lenen of geven geld aan hun ouders. Voor de meeste jongeren in Nederland ondenkbaar maar voor deze groep jongeren vaak heel vanzelfsprekend en een enorme verantwoordelijkheid die school vaak in de weg zit.

Opvallende noot: vele van hen hebben al eerder een mbo-opleiding geprobeerd maar zijn afgehaakt om welke reden dan ook. En ook vaak gehoord: ze zijn geweigerd

op de opleiding die ze eigenlijk wilden. Omdat ie vol zat. Omdat ze te laat waren. Omdat ze niet voldeden aan de eisen. Omdat ze een strafblad hebben. Omdat ze al te lang in het mbo hadden rondgelopen en de opleiding geen geld meer voor ze krijgt. En dat doen ze allemaal alleen: geen ouder die met ze meegaat.

Die hele voorgeschiedenis van deze jongeren ligt dus op het bordje van de scholen zoals de School voor Administratie. Het probleem van deze jongeren is bij het mbo neergelegd en het mbo geeft daar een mbo-antwoord op: opleiden voor een beroep. Er waren tien jaar geleden bij de invoering van de startkwalificatie mooie plannen: werkplekleren, meer bbl-opleidingen maar door de crisis is daar bar weinig van terecht gekomen. Er zijn een paar mooie projecten zoals bij de Nederlandse Spoorwegen maar er bestaat geen structurele opleidingsroute. Zitten in de schoolbanken en veelal schools leren valt de meeste studenten zwaar.

En waar we tien jaar geleden riepen dat mbo niveau 2 minimaal nodig is om je te redden op de arbeidsmarkt wordt nu vooral gepropageerd dat studenten door moeten gaan naar niveau 3 en nog liever 4. Want de vooruitzichten met een diploma niveau 2 zijn niet zo rooskleurig: vooral niet in de administratie. Daar verdampen de banen waar je bij staat. Een deel van de studenten lukt die stap hoger: die nieuwkomers die het mbo als emancipatiemachine gebruiken, gesneefden van de mavo en havo (en soms zelf gymnasium) die binnen een jaar weg zijn met een versneld traject. Maar dat zal niemand verbazen. En ja, er is ook een groep jongeren die het licht ziet en via vmbo basisberoeps, mbo niveau 2, naar 3 en 4 opklimmen. En het hbo als einddoel zien. Daar heb ik grote bewondering voor. Maar een flink deel van de studenten worstelt zich door het leven en voor hen is mbo niveau 2 een haperende emancipatiemachine geworden zoals onderwijs-socioloog Marc Vermeulen zegt in zijn onderzoek naar het mbo.

Persoonlijke aandacht

Helpt dan het verhogen van een kwalificatieplicht tot 21 jaar? Dat we hen en hun ouders dus straffen als ze niet naar school komen? Ik vraag me dat zeer af. Naast dat het juridisch niet haalbaar is denk ik ook dat we de grens hebben bereikt van straffen en minutieus registreren. De jongeren die je daarmee bereikt zijn allang binnen. Met de jongeren die na hun achttiende uitvallen is meer aan de hand: eigenlijk is school hun minste probleem. School is best gezellig daar vind je jongeren

die in hetzelfde schuitje zitten. Maar er zijn grotere problemen als ruzie met je ouders, vriendin, moeder of vader van je kind, gigantische schulden, geen geld, psychische problemen, soms een ziekte. En bij een aantal studenten ook nog eens tegelijkertijd. Deze problemen staan bovenaan het lijstje en zitten de jongeren eigenlijk altijd in de weg.

.....
'Met de jongeren die na hun achttiende uitvallen is meer aan de hand: eigenlijk is school hun minste probleem.'

In dat half jaar dat ik rondliep op de School voor Administratie zag ik eigenlijk maar een antwoord: persoonlijke aandacht. Ik heb aan mijn half jaar een enorme waardering voor deze groep docenten overgehouden: Ze zijn docent, maatschappelijk werker en opvoeder tegelijk. Ze geven aandacht, een luisterend oor, een vermanend woord en ze geloven in de jongeren. Ik ben noch nimmer op een school geweest waar dat allemaal zo door elkaar liep. En bij sommige jongeren heeft dat grote gevolgen. Ze komen eerst voor de docent naar school en op een dag voor zichzelf.

Iedere klas met 23 studenten heeft een slb'er [studieloopbaanbegeleider, red.] maar die ene slb'er kan al die problemen niet aan. Ook al doen ze hun stinkende best. En dat doen de meeste docenten maar het is nooit genoeg. Ik zie eigenlijk alleen maar docenten die teveel op hun bordje hebben en roeien met de riemen die ze hebben.

Het lerarentekort is dan ook groot. Er staan leerkrachten voor de klas die nog geen diploma hebben. Er staan pedagogische hulpverleners voor de klas die tot in de puntjes opvoeden maar alsnog een onderwijsbrevet moeten halen omdat het onderwijs dat eist. Er staan compleet opgeleide vakdocenten voor de klas die geen kaas hebben gegeten van opvoeden. Er zijn twee counselors en zogenaamde troubleshooters. De counselors hebben een wachtlijst.

Kortom, wat wij deze groep jongeren nu bieden is te weinig. Wat hebben ze nodig: eigenlijk een vader of een moeder die voor ze opkomt. Ze houden weliswaar zielsveel van hun ouders maar veel steun krijgen ze niet. De jongeren leven hun eigen leven met schulden, met leven op de straat, met hun vrienden. De enkele jongeren die wel iemand hebben die ze support redden het wel. Diploma's worden met de hulp van de docenten soms voor de poorten van de hel weggesleept. Ze beginnen vaak weer overnieuw en doen er langer over maar met de steun van die docent komen ze er. De diploma-uitreiking die ik bijwoonde was zowel voor de studenten als de docenten een emotionele aangelegenheid.

.....
'De diploma-uitreiking die ik
bijwoonde was zowel voor de
studenten als de docenten
een emotionele aangelegenheid.'

De School voor Administratie probeert het ook anders te doen: die richt zich op sociale vaardigheden: 4 uur in de week, zoveel mogelijk voorbereiding op de moderne werkvloer en er worden veel externe lesprojecten gedaan. De beroepsvorming wordt zo breed mogelijk gemaakt om door te kunnen stromen naar een hoger niveau en een andere opleiding dan administratie. Maar taal is en blijft een zeer zwak punt en rekenen misschien nog wel erger. En zolang die laatste twee niet zijn opgelost blijft werk altijd een probleem. Maar hoe pak je dat aan als studenten zeer onregelmatig naar school komen? Hoe zet je een alfabetiseringsproject op voor de ene student terwijl de ander wel prima kan lezen en schrijven? Het antwoord: maatwerk.

.....
'Zelfredzaamheid leren is wellicht
de belangrijkste taak die deze scholen
hebben.'

Complexe problemen

Om goed op school te functioneren moeten de problemen die de studenten in de weg zitten aangepakt worden maar ze zijn vaak complex. Neem de schulden: 30.000 euro schuld is geen uitzondering. Er is een schuldhulpverlener werkzaam voor het hele ROC Mondriaan. Maar deze jongeren komen niet in aanmerking voor de officiële schuldhulpverlening want ze hebben geen inkomen: een basisbeurs is namelijk geen officieel inkomen. Die schuld blijven ze achter zich aan sleuren. Daar bovenop: veel jongeren raken in de schulden vanwege de kleine lettertjes en de ingewikkelde brieven die instanties ze sturen. Tel daarboven op de laaggeletterdheid en u snapt waar dit probleem begint. Ouders zitten vaak in hetzelfde schuitje. Ik zeg niet dat we alles voor ze moeten regelen. Zelfredzaamheid leren in die behoorlijk ingewikkelde maatschappij is wellicht de belangrijkste taak die scholen als de School voor Administratie hebben.

Ik denk dat een deel van de studenten gewoon aan het werk moet in zoals dat zo mooi heet een hybride leeromgeving: leren werken en leren wanneer dat nodig is.

Eindelijk dus de plannen van 2007 uitvoeren? Of neem de moederklassen: het onderwijs wordt op hen aangepast.

Maar eigenlijk ligt de oplossing best voor handen: we hebben deze groep tot een minimum teruggebracht. We weten wie ze zijn. Laten we nu eens geen tijdelijk projecten opzetten maar structurele projecten voor jongeren die altijd buitenboord zijn gevallen en waar we als onderwijs eigenlijk nooit wisten wat we ermee aan moesten vangen. Het is een teken van beschaving en wellicht ook wel een teken van het succes van onderwijs als we ook deze jongeren op weg helpen in deze ingewikkelde maatschappij en om het maar heel flauw te zeggen tot eerbare belastingbetalers te maken. En misschien doen we het ook wel voor hun kinderen: zodat zij een betere start hebben en de vicieuze cirkel wordt doorbroken.

.....
'Het is een teken van beschaving en wellicht ook wel een teken van het succes van onderwijs als we ook deze jongeren op weg helpen.'

Colofon

Ingrado

Hofplein 20
3032 AC Rotterdam
T 085 049 51 70
info@ingrado.nl
www.ingrado.nl

Volg Ingrado op Twitter
@ingrado1

fotografie **Bart Versteeg**
ontwerp **hollandse meesters**
druk **AltijdDrukWerk**

15 maart 2018
Ingrado Schimmelpenninck-lezing
Georganiseerd in het VNG Atrium

Ingrado draagt als landelijke brancheorganisatie actief bij aan het beschermen van het recht op onderwijs. Ingrado wil dit bereiken door het bevorderen van effectief beleid voor de participatie van jeugdigen in onderwijs en werk, en van goede voorwaarden voor het werk van haar leden.

